

DOI: <https://doi.org/10.47344/sdubss.v58i.004>

FTAMP: 19.45.91

Қаңтар оқиғасының халықаралық медиадағы репрезентациясы: The New York Times пен Financial Times материалдарының фреймдік талдауы

Дина Өскен

SDU University, Қаскелең, Қазақстан

email: 2111345001@sdu.edu.kz

Аңдатпа

Бұл мақала 2022 жылғы Қазақстандағы Қаңтар оқиғасының халықаралық бұқаралық ақпарат құралдарында қалай репрезентацияланғанын фреймдік талдау негізінде салыстырмалы түрде зерттеуге арналған. Зерттеудің негізгі мақсаты – Қаңтар оқиғасының The New York Times және Financial Times басылымдарында қандай интерпретациялық фреймдер арқылы ұсынылғанын анықтау және екі медианың репрезентациялық ерекшеліктерін салыстыру. Аталған басылымдар АҚШ пен Ұлыбританияның жетекші халықаралық медиалары ретінде таңдалып, олардың редакциялық және институционалдық айырмашылықтары зерттеу үшін маңызды контекст ұсынады. Зерттеу әдіснамасы сапалық контент-талдау мен фреймдік талдауға негізделеді. Әр басылымнан бес мақаладан іріктеліп, мәтіндер MAXQDA бағдарламасының көмегімен кодталды. Талдау барысында қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық, элиталар арасындағы билік үшін күрес, хаос пен тәртіпсіздік, әлеуметтік-экономикалық наразылықтар, мемлекеттік легитимділік және наразылықтың заңдылығы сияқты негізгі фреймдер анықталды. Бір мәтіндік фрагменттің бірнеше фреймді қатар қамту мүмкіндігі ескерілді және бұл медиадағы күрделі репрезентациялық құрылымды көрсетуге мүмкіндік берді. Зерттеу нәтижелері The New York Times басылымында қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық, хаос және тұрақсыздық фреймдерінің басым екенін, ал Financial Times материалдарында элиталық билік қатынастары, мемлекеттік басқару және институционалдық тұрақтылық фреймдеріне көбірек мән берілгенін көрсетті. Сонымен қатар, екі басылымда да әлеуметтік-экономикалық себептер мен наразылықтың легитимділігі шектеулі деңгейде репрезентацияланғаны анықталды. Мақала нәтижелері халықаралық медиада Қаңтар оқиғасының біртекті емес, әртүрлі интерпретациялық логика арқылы ұсынылғанын көрсетіп, фреймдік талдау әдісінің саяси оқиғаларды зерттеудегі тиімділігін айқындайды.

Кілт сөздер: фреймдеу, репрезентация, Қаңтар оқиғасы, халықаралық медиа, саяси дискурс, Қазақстан

Кіріспе

2022 жылғы Қаңтар оқиғасы Қазақстанның саяси тарихындағы күрделі кезеңдердің бірі ретінде бағаланады. 2022 жылдың басында Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласында сұйытылған отын газының қымбаттауына қарсы басталған бейбіт наразылық елдің басқа аумақтарына тарап, арты жаппай тәртіпсіздік пен саяси дағдарысқа ұласты. Бұл оқиғалар тек ел ішіндегі қоғамдық-саяси процестерге ғана емес, Қазақстанның халықаралық имиджі мен геосаяси позициясына да тікелей әсер етті. Осы тұрғыда Қаңтар оқиғасының халықаралық бұқаралық ақпарат құралдарында (БАҚ) қалай бейнеленгенін талдау ғылыми тұрғыдан өзекті мәселе болып табылады. Халықаралық медиа оқиғаларды бейтарап түрде ғана сипаттамай, оларды белгілі бір интерпретациялық шеңберлер, фреймдер арқылы ұсынады (Entman, 1993; Goffman, 1974). Фреймдер ақпаратты іріктеу, мағынalandыру және аудиторияға жеткізу

барысында маңызды рөл атқарады. Сондықтан Қаңтар оқиғасының шетелдік жетекші басылымдарда қандай фреймдер арқылы репрезентацияланғанын зерттеу медиа дискурс пен саяси коммуникацияны тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Бұл зерттеудің негізгі мақсаты – Қаңтар оқиғасының АҚШ-тың *The New York Times* және Ұлыбританияның *Financial Times* басылымдарында қандай фреймдер арқылы ұсынылғанын салыстырмалы түрде талдау. Аталған екі басылым батыстық медиа кеңістікте ықпалды әрі күн тәртібін қалыптастырушы рөл атқаратын ақпарат көздері ретінде таңдалды. Зерттеу барысында қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық, элиталар арасындағы билік күресі, әлеуметтік-экономикалық наразылықтар, мемлекеттік легитимділік, хаос пен тәртіпсіздік, сондай-ақ наразылықтың легитимділігі секілді фреймдерге ерекше назар аударылады. Зерттеудің өзектілігі Қаңтар оқиғасына қатысты халықаралық медиадағы репрезентацияның әлі де жүйелі әрі салыстырмалы тұрғыда жеткілікті зерттелмеуімен байланысты. Бұған дейінгі еңбектерде Қазақстандағы наразылықтар көбіне ішкі саяси контекст немесе жалпы посткеңестік кеңістіктегі тұрақсыздық аясында қарастырылған. Ал жетекші батыстық басылымдар арасындағы фреймдік айырмашылықтарды нақты деректер негізінде талдауға бағытталған зерттеулер аз. Мақаланың негізгі зерттеу сұрағы келесідей тұжырымдалады: Қаңтар оқиғасының *The New York Times* пен *Financial Times* басылымдарында қандай фреймдер арқылы репрезентацияланды және бұл фреймдердің басымдылығы мен айырмашылығы нені көрсетеді? Аталған сұраққа жауап беру үшін зерттеуде фреймдік талдау әдісі қолданылып, деректер MAXQDA бағдарламасының көмегімен жүйеленді және визуализацияланды. Зерттеу нәтижелері халықаралық медиа дискурста Қазақстандағы саяси дағдарыстың қалай түсіндірілгенін, сондай-ақ әр басылымның редакциялық және идеологиялық басымдықтарын анықтауға мүмкіндік береді.

Әдебиетке шолу

Қаңтар 2022 оқиғалары Қазақстан мен Орталық Азияны зерттейтін ғалымдардың назарын ерекше аударды. Соңғы жылдары бұл тақырыпқа арналған еңбектерде медианың дағдарыс жағдайындағы рөлі, саяси интерпретация тетіктері және фреймдеу стратегиялары кеңінен талдана бастады. Аталған зерттеулер Қаңтар оқиғасының әртүрлі медиа жүйелерінде қалай репрезентацияланғанын түсінуге мүмкіндік береді. Солтүстік және Орталық Азиядағы саяси тұрақсыздықты зерттеуге арналған еңбектердің бірі – Жан-Франсуа Каронның (Jean-François Caron) редакторлығымен жарық көрген *A Revolt in the Steppe* атты ұжымдық монографиясы (Caron, 2023). Бұл жинақта Қаңтар оқиғалары экономикалық себептермен қатар, элита ішіндегі билік үшін күрес, легитимділік дағдарысы және халықаралық факторлар контекстінде қарастырылады. Алайда еңбекте халықаралық батыс медиасының фреймдеу логикасына терең контенттік талдау жасалмайды, бұл зерттеу бағыты әлі де жеткіліксіз қамтылғанын көрсетеді.

Медиа зерттеушілер Назерке Муса, Қарлыға Мысаева және Майкл Браун (2025) өз зерттеуінде Қазақстандағы қақтығыстардың медиада фреймделуін талдай отырып, қауіпсіздік пен тұрақсыздық дискурсының басымдығын атап өтеді. Авторлар халықаралық және аймақтық медиада «қауіп», «тәртіпсіздік» және «зорлық-зомбылық» фреймдерінің жиі қолданылатынын көрсетеді. Бұл зерттеу фреймдердің саяси контексте қалай институционалданатынын ашып көрсеткенімен, нақты басылымдар арасындағы салыстырмалы талдау шектеулі деңгейде қалады. Сонымен қатар, зерттеушілер Акбота Карибаева мен Эдвард Лемонның (2023) еңбегінде Қаңтар оқиғасы Қазақстандағы билік легитимдігі мен мемлекет-саясат қатынастары тұрғысынан қарастырылады. Авторлар медиа дискурстың мемлекеттік нарративтерді

күшейтуге қалай ықпал ететінін талдай отырып, наразылықтарды көбінесе қауіп пен тұрақсыздық көзі ретінде репрезентациялау үрдісін анықтайды. Бұл зерттеу отандық және халықаралық медиадағы дискурстық айырмашылықтарды түсінуге маңызды үлес қосады, алайда батыстық ірі басылымдарға жүйелі контент-талдау жүргізілмеген.

Қаңтар оқиғасын мемлекеттік медиадағы репрезентация тұрғысынан зерттеген Есенгүл Қапқызы мен Айнұр Сламғажы (Karpyuzy & Slamgazhy, 2026) фреймдеу және agenda-setting теорияларына сүйене отырып, Қазақстанның мемлекеттік БАҚ-тарында оқиғаның қалай ұсынылғанын талдайды. Зерттеу нәтижелері мемлекеттік медианың билік ұстанымын легитимдеуге бағытталған фреймдерді белсенді қолданғанын көрсетеді. Бұл жұмыс Қаңтар оқиғасының ішкі медиа кеңістіктегі интерпретациясын түсіндіруге маңызды болғанымен, халықаралық медиамен салыстыруды қамтымайды. 2022 жылғы Қаңтар оқиғаларын кешенді саяси-әлеуметтік тұрғыдан талдаған зерттеулердің бірі Диана Кудайбергенова мен Марлен Ларуэльдің еңбегі. Авторлар Қазақстандағы жаппай наразылықтарды билік пен қоғам арасындағы қатынастар жүйесі арқылы түсіндіре отырып, қақтығыстың түпкі себептерін саяси легитимділіктің әлсіреуімен, әлеуметтік теңсіздікпен және элиталар арасындағы қайта бейімделу үдерістерімен байланыстырады (Kudaibergenova & Laruelle, 2022). Зерттеу барысында Қаңтар оқиғалары кенеттен орын алған әлеуметтік жарылыс ретінде емес, 2011 жылдан бері қалыптасып келе жатқан наразылық мәдениетінің логикалық жалғасы ретінде қарастырылады. Авторлар биліктің неолибералды экономикалық риторикасы мен азаматтардың әлеуметтік мемлекетке деген сұранысы арасындағы қайшылықтың ушығуы қоғамдық сенімнің дағдарысына алып келгенін атап көрсетеді. Бұл тұжырым Қаңтар оқиғаларын тек қауіпсіздік немесе тәртіпсіздік шеңберінде емес, құрылымдық легитимділік мәселесі ретінде интерпретациялауға мүмкіндік береді. Аталған зерттеу халықаралық академиялық дискурста Қазақстандағы саяси дағдарыстың күрделілігін көрсетіп, шетелдік медиадағы репрезентацияларды талдауға теориялық негіз ұсынады.

Жоғарыда қарастырылған зерттеулер Қаңтар оқиғасының саяси, әлеуметтік және институционалдық аспектілерін жан-жақты талдағанымен, медиадағы репрезентация мәселесі толық зерттелді деп айтуға болмайды. Атап айтқанда, халықаралық медиа кеңістігінде Қаңтар оқиғасының қалай интерпретацияланғанын жүйелі түрде талдаған еңбектер аз. Көптеген зерттеулер саяси себептер мен элиталық динамиканы түсіндіруге бағытталғанымен, медиадағы фреймдердің нақты құрылымы мен олардың басымдылығы жеткілікті деңгейде қарастырылмаған. Сонымен қатар, халықаралық ықпалды басылымдар The New York Times пен Financial Times секілді медиалардың Қазақстандағы Қаңтар оқиғасын қалай фреймдегенін салыстырмалы түрде талдаған зерттеулер өте шектеулі. Бұл басылымдар жаһандық аудиторияға ықпал ететін ақпараттық алаң болғандықтан, олардың оқиғаны қалай интерпретациялағаны халықаралық қоғамдық пікірдің қалыптасуына тікелей әсер етеді. Осыған байланысты халықаралық медиадағы фреймдердің құрылымы мен олардың сандық үлесін эмпирикалық деректер негізінде талдау маңызды ғылыми міндеттердің бірі болып табылады. Бұл зерттеу The New York Times пен Financial Times басылымдарындағы Қаңтар оқиғасының репрезентациясын салыстырмалы фрейм-талдау арқылы зерттей отырып, халықаралық медиа дискурста Қазақстандағы саяси дағдарыстың қалай интерпретацияланғанын анықтауды мақсат етеді.

Теориялық негіз

Қоғамдық-саяси оқиғалардың бұқаралық ақпарат құралдарында ұсынылуы медиа және саяси коммуникация саласындағы маңызды зерттеу бағыттарының бірі болып табылады.

Бұқаралық ақпарат құралдары әлеуметтік шындықты тек сипаттап қана қоймай, оны белгілі бір мағыналық құрылымдар арқылы түсіндіреді және қалыптастырады. Осы тұрғыда саяси дағдарыстар мен жаппай наразылықтар медиада бейтарап түрде емес, интерпретациялық шеңберлер фреймдер арқылы репрезентацияланады. Фрейм ұғымының теориялық негізін қалаған Э. Гоффман фреймдерді әлеуметтік тәжірибені ұйымдастыруға мүмкіндік беретін интерпретациялық құрылымдар ретінде сипаттайды (Goffman, 1974). Оның пікірінше, фреймдер адамдардың әлеуметтік жағдайларды қалай қабылдайтынын, қандай аспектілерге назар аударатынын және оқиғаларды қалай мағынalandыратынын айқындайды. Бұл тұжырым фреймдердің қоғамдық құбылыстарды қабылдау және түсіндірудегі маңызын көрсетіп, оларды әлеуметтік шындықты бейнелеудің негізгі тәсілдерінің бірі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Гоффманның тұжырымдамасы кейін бұқаралық коммуникация саласында кеңінен дамытылды. Осы бағытта маңызды үлес қосқан Р. Энтман фреймдерді ақпаратты іріктеу және оны ерекше атап көрсету арқылы проблеманы анықтау, себептерін түсіндіру, моральдық баға беру және ықтимал шешімдерді ұсыну үдерісі ретінде анықтайды (Entman, 1993). Энтманның пайымдауынша, медиадағы фреймдер тек қандай ақпарат берілетінін ғана емес, сол ақпараттың қандай интерпретацияда ұсынылатынын да белгілейді. Бұл тәсіл фреймдердің саяси коммуникациядағы ықпалын айқындайды. Сонымен қатар фрейминг теориясының дамуына У. Гэмсон мен А. Модильянидің зерттеулері де маңызды үлес қосты. Авторлар медиадағы фреймдерді қоғамдық мәселелерді түсіндірудің мәдени интерпретациялық үлгілері ретінде қарастырады. Олардың пікірінше, медиа белгілі бір оқиғаларды түсіндіру барысында символдық құрылымдар мен дискурстық стратегияларды қолданады (Gamson & Modigliani, 1989). Бұл тәсіл медиадағы саяси оқиғалардың қоғамдық қабылдануына ақпараттық интерпретациялардың қалай әсер ететінін түсіндіруге мүмкіндік береді.

Медиадағы репрезентация мәселесін теориялық тұрғыда негіздеген С. Холл жаңалық мәтіндерін әлеуметтік шындықтың бейтарап көрінісі емес, мағынаны өндіру процесі ретінде қарастырады (Hall, 1997). Холлдың пікірінше, репрезентация белгілі бір мәдени және идеологиялық контексте қалыптасады. Осыған байланысты бұқаралық ақпарат құралдары арқылы ұсынылатын саяси оқиғалар белгілі бір дискурстық үлгілерге сәйкес мағынalandырылады. Бұл тәсіл халықаралық медиадағы саяси репрезентацияны талдауда маңызды теориялық негіз болып табылады. Наразылық қозғалыстарын түсіндіруде фреймдердің ролін зерттеген Сноу мен Бенфорд фреймдерді ұжымдық әрекетті мағынalandыратын дискурстық құрылымдар ретінде сипаттайды (Snow & Benford, 1992). Олардың зерттеулерінде наразылық фреймдері әлеуметтік әділетсіздік, саяси талаптар және легитимділік ұғымдарымен тығыз байланыстырылады. Бұл теориялық көзқарас наразылықтарды тек тәртіпсіздік немесе қауіп ретінде емес, әлеуметтік мағынасы бар құбылыс ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Фрейм және репрезентация теорияларын біріктіре қарастыру саяси оқиғалардың медиада қалай құрылымдалатынын, қандай аспектілердің басым көрсетілетінін және қандай мағыналардың екінші орынға ығыстырылатынын анықтауға мүмкіндік береді. Фреймдер арқылы белгілі бір интерпретациялар күшейтіліп, балама түсіндірулер шеттетілуі мүмкін. Осы тұрғыда медиадағы репрезентация билік, идеология және қоғамдық пікір қалыптастыру процестерімен тығыз байланысты. Осылайша, Гоффман, Энтман, Холл және Сноу мен Бенфорд, сондай-ақ Гэмсон мен Модильяни ұсынған теориялық тұжырымдамалар саяси оқиғалардың медиадағы репрезентациясын талдауға берік әдіснамалық негіз қалыптастырады. Бұл теориялық шеңбер Қаңтар оқиғасының халықаралық бұқаралық ақпарат құралдарында қалай фреймделгенін түсіндіруге және зерттеудің аналитикалық бағытын айқындауға мүмкіндік береді.

Зерттеу әдіснамасы

Бұл зерттеу 2022 жылы Қазақстанда орын алған Қаңтар оқиғасының халықаралық медиадағы репрезентациясын талдауға бағытталған және сапалық контент-талдау мен фреймдік талдау әдістеріне негізделеді. Зерттеудің басты мақсаты – Батыстың жетекші медиалары Қаңтар оқиғасын қандай интерпретациялық құрылымдар арқылы ұсынғанын және қандай фреймдерге басымдық бергенін анықтау. Зерттеу нысаны ретінде екі ықпалды халықаралық басылым – The New York Times және Financial Times таңдалды. Бұл медиалар Батыс ақпараттық кеңістігінде жоғары беделге ие және халықаралық аудиторияға бағытталған саяси-талдамалық мазмұн ұсынумен ерекшеленеді. Аталған басылымдарды таңдау олардың редакциялық саясатындағы айырмашылықтарды, сондай-ақ Қаңтар оқиғасын түсіндірудегі интерпретациялық ерекшеліктерді салыстыруға мүмкіндік береді.

Зерттеудің эмпирикалық базасын 2022 жылғы қаңтар айында жарияланған материалдар құрайды. Уақыттық шеңбер Қаңтар оқиғасының басталуынан бастап оның халықаралық медиада кеңінен талқыланған кезеңін қамтиды. Осы аралықта The New York Times пен Financial Times сайттарында жарияланған жаңалықтар, аналитикалық мақалалар мен саяси шолулар іріктеліп алынды. Іріктеу барысында Қаңтар оқиғасына тікелей қатысты материалдар ғана зерттеуге енгізілді. Деректерді жинау процесі мақсатты іріктеу (purposive sampling) әдісі арқылы жүзеге асырылды. Бұл тәсіл зерттеу мақсатына сәйкес келетін, мазмұны жағынан репрезентативті мәтіндерді таңдауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар зерттеуде қолданылған халықаралық медиаматериалдардың дереккөздеріне де назар аударылды. The New York Times және Financial Times басылымдары Қаңтар оқиғасы кезінде Қазақстандағы жағдай туралы ақпаратты бірнеше арна арқылы алған. Біріншіден, бұл басылымдардың халықаралық тілшілері мен аймақтық корреспонденттері пайдаланылды. Екіншіден, материалдарда халықаралық ақпарат агенттіктерінің (Reuters, Associated Press) мәліметтері жиі қолданылды. Үшіншіден, кейбір мақалаларда жергілікті саясаткерлердің, сарапшылардың және оқиға куәгерлерінің пікірлері келтірілді. Бұл дереккөздердің әртүрлілігі халықаралық медиадағы материалдардың мазмұнына және оқиғаның интерпретациясына тікелей әсер етеді.

Әр басылым бойынша материалдар саны теңестірілмеді, себебі зерттеудің негізгі міндеті сандық тепе-теңдік емес, фреймдердің нақты көрініс табу жиілігін анықтау болып табылады. Зерттеудің эмпирикалық базасын 2022 жылғы қаңтар айында жарияланған 11 медиаматериал құрады. Олардың ішінде алты мақала The New York Times басылымынан және бес мақала Financial Times басылымынан іріктеліп алынды. Осылайша, зерттеу барысында әр медиада басым қолданылған фреймдер табиғи түрде анықталды. Зерттеуде пайдаланылған мәтіндер мақала тілінде, яғни ағылшын тілінде талданды. Бұл шешім аударма барысында мағыналық бұрмалаулардың алдын алу және фреймдердің түпнұсқалық риторикалық құрылымын сақтау мақсатында қабылданды. Сонымен қатар, халықаралық медиадағы дискурс ерекшеліктерін дәл анықтау үшін түпнұсқа мәтіндермен жұмыс істеу маңызды деп танылды.

Зерттеу әдіснамалық тұрғыда фреймдік талдаудың классикалық тұжырымдамаларына сүйенеді. Атап айтқанда, фреймдерді қоғамдық оқиғаларды интерпретациялаудың құрылымдық тәсілі ретінде қарастыратын теориялық ұстанымдар зерттеудің негізін құрайды. Фреймдер белгілі бір оқиғаға мән беру, себептерін түсіндіру және салдарын бағалау арқылы медиалық мәтінде ерекше мағына қалыптастырады. Осы тұрғыдан алғанда, халықаралық медианың Қаңтар оқиғасын қалай сипаттағаны саяси және идеологиялық ұстанымдардың көрінісі ретінде талданды. Зерттеу деректерін жүйелеу және талдау үшін MAXQDA бағдарламасы қолданылды.

Бұл бағдарлама мәтіндік деректерді құрылымдауға, кодтауға және визуализация жасауға мүмкіндік береді. MAXQDA көмегімен әрбір мәтін фреймдер бойынша кодталып, олардың жиілік көрсеткіштері мен өзара байланыстары анықталды.

Зерттеудің негізгі аналитикалық кезеңі медиамәтіндерді фреймдер арқылы кодтауға негізделді. Фреймдік талдау медиадағы репрезентацияны құрылымдық тұрғыда анықтауға мүмкіндік беретін әдіс ретінде қарастырылды. Бұл зерттеуде фреймдер медиалық мәтіндерде белгілі бір интерпретациялық бағытты қалыптастыратын мағыналық құрылымдар ретінде түсіндірілді. Фреймдерді операцияландыру үдерісі теориялық әдебиеттерге сүйене отырып жүргізілді. Атап айтқанда, фреймдік талдаудың классикалық үлгілері (Goffman, 1974; Entman, 1993) негізінде Қаңтар оқиғасын сипаттауда жиі кездесетін интерпретациялық үлгілер анықталды.

Кодтау процесі индуктивті және дедуктивті тәсілдердің үйлесімі арқылы жүзеге асырылды. Алғашқы кезеңде теориялық әдебиеттерге сүйене отырып, бастапқы фреймдер анықталды (дедуктивті тәсіл). Кейін мәтіндерді терең оқу барысында кейбір фреймдердің ішкі мазмұны нақтыланып, олардың эмпирикалық көріністері толықтырылды (индуктивті тәсіл). Бұл әдіс фреймдердің мәтіндік контексте нақты қалай іске асатынын көрсетуге мүмкіндік берді. Зерттеуде кодтаудың негізгі бірлігі ретінде мағыналық фрагменттер алынды. Олар бір сөйлем, бірнеше сөйлем немесе тұтас абзац болуы мүмкін. Егер мәтіннің белгілі бір бөлігі нақты бір интерпретациялық бағытты айқын көрсетсе, сол фрагмент тиісті фреймге кодталды. Кодтау барысында бір мәтіндік фрагмент бірнеше фреймге қатар кодталуы мүмкін болды, себебі бір үзіндінің ішінде әртүрлі интерпретациялық логикалар тоғысып отырды. Бұл тәсіл медиамәтіндегі фреймдердің қабаттасуын және күрделі репрезентацияны көрсетуге мүмкіндік берді.

Барлық кодтау жұмысы MAXQDA бағдарламасы арқылы жүргізілді. Бағдарлама мәтіндерді жүйелі түрде өңдеуге, кодтарды құрылымдауға және олардың жиілік көрсеткіштерін автоматты түрде есептеуге мүмкіндік берді. Әрбір фрейм жеке код ретінде енгізіліп, оған сәйкес мәтіндік фрагменттер белгіленді. MAXQDA құралдары арқылы фреймдердің сандық таралуы визуализацияланып, The New York Times пен Financial Times арасындағы айырмашылықтар айқын көрсетілді. Фреймдердің жиілік көрсеткіштері зерттеудің маңызды нәтижелік индикаторы ретінде қарастырылды. Алайда зерттеу тек сандық деректермен шектелмей, әр фреймнің мазмұндық ерекшеліктерін сапалық тұрғыда талдауды да көздеді. Осылайша, қай фреймдердің басым болғаны ғана емес, олардың қандай контексте және қандай мағыналық екпінмен қолданылғаны анықталды. Зерттеудің сенімділігін қамтамасыз ету мақсатында кодтау логикасы алдын ала нақты анықталды және барлық мәтіндер бірдей әдістемелік қағидаларға сәйкес талданды. Фреймдердің анықтамалары мен қолдану шекаралары зерттеу барысында өзгертілмеді. Бұл тәсіл нәтижелердің ішкі үйлесімділігін сақтауға мүмкіндік берді.

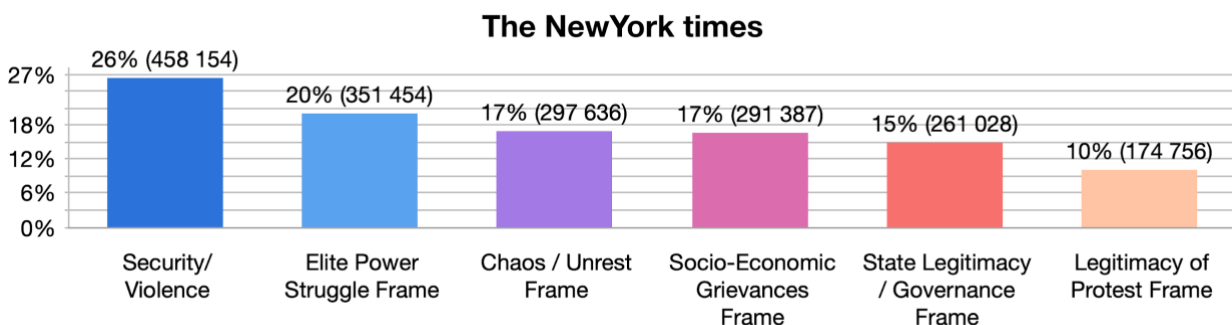
Сонымен қатар, зерттеудің белгілі бір шектеулері бар екенін атап өткен жөн. Біріншіден, зерттеу тек екі халықаралық медиамен шектеледі, сондықтан алынған нәтижелер Батыс медиасының толық көрінісін қамтымайды. Екіншіден, зерттеу ағылшын тіліндегі мәтіндерге негізделген, бұл басқа тілдік контексттердегі репрезентация ерекшеліктерін есепке алуға мүмкіндік бермейді. Дегенмен, тандалған әдіс пен деректер жиынтығы зерттеу мақсатына толық сәйкес келеді және Қаңтар оқиғасының халықаралық медиадағы фреймдік репрезентациясын терең түсіндіруге мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері

Осы негізде зерттеу барысында алты негізгі фрейм белгіленді. Олардың бірі – қауіпсіздік және зорлық-зомбылық фреймі (security/violence frame). Бұл фреймде Қаңтар оқиғасы қоғамдық қауіпсіздікке төнген қатер ретінде репрезентацияланады. Медиа мәтіндерде күш қолдану, қарулы қақтығыстар, тәртіпсіздік, қауіпсіздік құрылымдарының әрекеттері мен зорлық-зомбылық көріністеріне басымдық беріледі. Келесі көзқарас – элиталар арасындағы билік күресі фреймі (elite power struggle frame). Аталған фреймде Қаңтар оқиғасы халықтық наразылықтан гөрі саяси элиталар арасындағы ішкі тартыстың көрінісі ретінде түсіндіріледі. Хаос және тәртіпсіздік фреймі (chaos/unrest frame) Қаңтар оқиғасын бақылаудан шыққан, ретсіз және тұрақсыз жағдай ретінде бейнелейді. Медида «анархия», «қирау», «тәртіптің жоқтығы» сияқты сипаттамалар арқылы қоғамдық тұрақсыздыққа екпін жасалады. Әлеуметтік-экономикалық наразылық фреймінде (socio-economic grievances frame) Қаңтар оқиғасының негізгі себептері халықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайымен, теңсіздікпен, бағаның өсуімен және тұрмыс сапасының төмендеуімен байланыстырылады. Назылықтар әлеуметтік әділетсіздікке жауап ретінде ұсынылады. Мемлекеттік легитимділік және басқару фреймінде (state legitimacy/governance frame) мемлекет пен биліктің әрекеттері, басқару қабілеті және саяси легитимділігі негізгі назарда болады. Медида үкіметтің шешімдері, саяси жауапкершілік және басқару жүйесінің тиімділігі немесе әлсіздігі талқыланады. Назылықтың легитимділігі фреймінде (legitimacy of protest frame) қаңтар оқиғасына қатысушылардың әрекеттері заңды, негізделген және моральдық тұрғыдан ақталған наразылық ретінде репрезентацияланады. Назылық азаматтық құқықтар мен саяси талаптардың көрінісі ретінде бағаланады. Бұл фреймдер Қаңтар оқиғасын халықаралық медида ұсынудың басым логикаларын қамтиды.

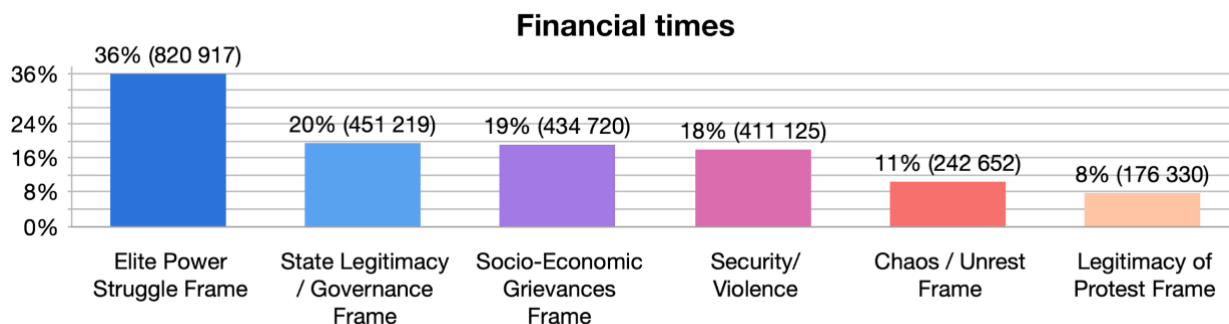
Зерттеу нәтижелері халықаралық медида Қаңтар оқиғасының әртүрлі интерпретациялық фреймдер арқылы ұсынылғанын көрсетті. МАХQDA бағдарламасы арқылы жүргізілген кодтау нәтижесінде The New York Times және Financial Times материалдарында қолданылған негізгі фреймдердің жиілігі анықталды. Төмендегі диаграммада екі басылымдағы фреймдердің салыстырмалы таралуы көрсетілген.

Диаграмма 1. *The New York Times* фреймнің жиілігі

Ескерту. Автордың зерттеу нәтижелеріне сәйкес құрастырылды.

Диаграмма 2. *Financial Times* фреймның жиілігі

Ескерту. Автордың зерттеу нәтижелеріне сәйкес құрастырылды.

Диаграммаларда фреймдердің пайыздық үлесімен қатар жақша ішінде берілген сандық көрсеткіштер әр фрейм бойынша кодталған мәтін фрагменттерінің жалпы символдар санын көрсетеді. Бұл көрсеткіш MAXQDA бағдарламасы арқылы автоматты түрде есептеліп, белгілі бір фреймнің мәтін ішіндегі көлемдік салмағын анықтауға мүмкіндік береді.

The New York Times

Жүргізілген контент-талдау нәтижесінде The New York Times басылымында 2022 жылғы Қаңтар оқиғасының репрезентациясы бірнеше негізгі фрейм арқылы жүзеге асқаны анықталды. MAXQDA бағдарламасы көмегімен кодталған мәтіндік фрагменттерді сандық өңдеу нәтижесінде әр фреймнің үлестік жиілігі белгіленді (Диаграмма 1). Аталған басылымда ең жоғары көрсеткішке ие болған фрейм – қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймі (security/violence frame), оның жалпы үлесі 26%-ды құрады. Бұл фрейм көбіне қақтығыстардың қарқынды сипатталуы, қарулы күштердің қолданылуы, тәртіп сақтау органдарының әрекеттері, сондай-ақ адам шығыны мен жарақат алғандар туралы мәліметтер арқылы көрініс тапты. Материалдарда төтенше жағдай, әскери бөлімдердің тартылуы, атыс-шабыс және қоғамдық қауіпсіздіктің бұзылуы негізгі назарда болды. Нәтижесінде Қаңтар оқиғасы оқырманға ең алдымен зорлық пен қауіп арқылы бейнеленген. Екінші орында элиталар арасындағы билік үшін күрес фреймі (elite power struggle frame) орналасып, 20% үлесті көрсетті. Бұл фрейм Қазақстандағы саяси элита ішіндегі қақтығыстарды, бұрынғы және қазіргі билік өкілдерінің арасындағы ықпал үшін күресті, сондай-ақ билік транзитіне қатысты мәселелерді қамтыды. Материалдарда Нұрсұлтан Назарбаевтың саяси мұрасы, Қасым-Жомарт Тоқаевтың биліктегі орны және қауіпсіздік құрылымдарының қайта ұйымдастырылуы жиі аталды. Осылайша, оқиға ішкі саяси күрес контекстінде ұсынылды. Үшінші орын хаос пен тәртіпсіздік фрейміне (chaos / unrest frame) тиесілі болып, оның үлесі 17%-ды құрады. Бұл фрейм аясында қоғамдық тәртіптің бұзылуы, бақылаусыз наразылық, бейберекет әрекеттер мен мемлекеттік институттардың уақытша әлсіреуі сипатталды. Материалдарда елдегі тұрақсыздық, бақылаудан шыққан жағдай және белгісіздік атмосферасы басым түрде көрсетілді. Сол үлестік көрсеткішке ие болған тағы бір фрейм – әлеуметтік-экономикалық наразылықтар фреймі (socio economic grievances frame, 17%). Бұл фреймде Қаңтар оқиғасының әлеуметтік-экономикалық себептері, соның ішінде сұйытылған газ бағасының өсуі, әлеуметтік теңсіздік, халықтың тұрмыстық қиындықтары мен наразылық көңіл күйі қамтылды. Дегенмен бұл фрейм қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймімен салыстырғанда екінші қатарда қалғаны байқалады. Мемлекеттік легитимділік және басқару фреймі (state legitimacy / governance frame) The New York Times материалдарында 15%

үлесті көрсетті. Бұл фрейм биліктің дағдарыс жағдайындағы әрекеттерін, саяси шешімдердің заңдылығы мен басқару жүйесінің тиімділігін сипаттауға бағытталған. Материалдарда биліктің жауапкершілігі мен басқару қабілетіне қатысты мәселелер көтерілгенімен, олар негізгі фокусқа айналмаған.

Ең төмен көрсеткішке ие болған фрейм - наразылықтың заңдылығы фреймі (legitimacy of protest frame), оның үлесі небәрі 10%-ды құрады. Бұл фрейм аясында азаматтардың наразылық білдіру құқығы, бейбіт жиналыстардың заңдылығы және қоғамдық қолдау деңгейі шектеулі түрде көрсетілді. Нәтижесінде наразылықтың қоғамдық тұрғыдан ақталуы The New York Times дискурсында маргинал сипатта қалған. Осылайша, The New York Times басылымында Қаңтар оқиғасы негізінен қауіпсіздікке қатер төндіретін, зорлық-зомбылыққа ұласқан және элиталық саяси қақтығыстармен байланысты құбылыс ретінде репрезентацияланғаны анықталды.

Financial Times

Financial Times басылымында жарияланған материалдарды контент-талдау нәтижелері бұл медиада Қаңтар оқиғасының репрезентациясы The New York Times-пен салыстырғанда өзгеше фреймдік құрылымға ие екенін көрсетті (Диаграмма 2). MAXQDA бағдарламасында жүргізілген кодтау нәтижесінде фреймдердің үлестік көрсеткіштері анықталды. Аталған басылымда ең жоғары жиілікке ие фрейм – элиталар арасындағы билік үшін күрес фреймі (elite power struggle frame). Оның үлесі 36%-ды құрады. Бұл фрейм аясында Қаңтар оқиғасы Қазақстан ішіндегі саяси элитаның қақтығысы, билік құрылымдары арасындағы текетірес және ықпал үшін күрес контекстінде сипатталды. Материалдарда биліктегі өзгерістер, қауіпсіздік құрылымдарының қайта бөлінуі, бұрынғы элитаның позициясы және президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың саяси маневрлері жиі аталды. Осылайша, Financial Times дискурсында оқиға бірінші кезекте саяси билік конфигурациясының өзгеруі ретінде көрсетілді. Екінші орында мемлекеттік легитимділік және басқару фреймі (state legitimacy / governance frame) орналасып, оның үлесі 20%-ды құрады. Бұл фреймде мемлекет тарапынан қабылданған шешімдердің заңдылығы, басқару жүйесінің тұрақтылығы және институционалдық жауапкершілік мәселелері қамтылды. Материалдарда биліктің дағдарыс жағдайындағы әрекеттері, басқару тиімділігі және халықаралық серіктестер алдындағы жауапкершілігі жиі талқыланды. Үшінші орынды әлеуметтік-экономикалық наразылықтар фреймі (socio-economic grievances frame) иеленіп, оның үлесі 19%-ды құрады. Бұл фрейм шеңберінде Қаңтар оқиғасының әлеуметтік-экономикалық себептері: халықтың тұрмыс деңгейі, баға өсімі, әлеуметтік теңсіздік және аймақтық айырмашылықтар кеңінен көрсетілді. Материалдарда бұл факторлар оқиғаның бастапқы триггері ретінде ұсынылды.

Қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймі (security/violence frame) Financial Times материалдарында 18% үлеске ие болды. Бұл фреймде күш қолдану, әскер мен құқық қорғау органдарының әрекеттері, сондай-ақ Ұжымдық Қауіпсіздің Шарты Ұйымы (ҰҚШҰ) күштерінің Қазақстанға енгізілуі сипатталды. Дегенмен бұл фрейм The New York Times-пен салыстырғанда төменірек деңгейде көрініс тапқаны байқалады. Хаос пен тәртіпсіздік фреймі (chaos / unrest frame) Financial Times басылымында 11% үлеске ие болды. Бұл фрейм аясында қоғамдық тұрақсыздық, бейберекет наразылық және бақылаудың уақытша әлсіреуі сипатталғанымен, ол негізгі дискурстық фокусқа айналмаған. Ең төмен үлесті наразылықтың заңдылығы фреймі (legitimacy of protest frame) көрсетті (8%). Бұл фреймде азаматтардың наразылық білдіру құқығы мен қоғамдық талаптардың заңдылығы шектеулі түрде ғана қамтылды. Материалдарда наразылықтың моральдық немесе саяси тұрғыдан ақталуына басымдық берілмеген.

Жалпы алғанда, Financial Times басылымында Қаңтар оқиғасы қауіпсіздік мәселесінен гөрі саяси-экономикалық және институционалдық дағдарыс ретінде репрезентацияланғаны анықталды. Фреймдердің үлестік құрылымы бұл медианың оқиғаны халықаралық саяси және экономикалық контекстте түсіндіруге басымдық бергенін көрсетеді.

Талқылау

Зерттеу нәтижелері бұған дейінгі ғылыми еңбектермен белгілі бір дәрежеде сәйкес келеді. Мысалы, Mussa, Myssayeva және Brown (2025) халықаралық медиада қақтығыстарды репрезентациялау барысында қауіпсіздік пен тұрақсыздық фреймдерінің жиі қолданылатынын атап өткен. Бұл зерттеудің нәтижелері де The New York Times материалдарында қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймінің басымдығын көрсетіп, аталған тұжырымды эмпирикалық тұрғыда растайды. Сонымен қатар, Карибаева мен Лемон (2023) Қаңтар оқиғасын саяси элиталар арасындағы қайта конфигурация контекстінде қарастырған. Financial Times материалдарында элиталық билік күресі фреймінің жоғары үлесі бұл интерпретацияның халықаралық медиада да кең таралғанын көрсетеді.

Зерттеу нәтижелері The New York Times пен Financial Times басылымдарының Қаңтар оқиғасын репрезентациялауда фреймдерді қолдану логикасы жағынан елеулі айырмашылықтарға ие екенін көрсетті. Бұл айырмашылықтарды түсіндіру үшін екі басылымның ұлттық, саяси және институционалдық контекстін ескеру маңызды. The New York Times – АҚШ-тың жетекші ұлттық газеті ретінде халықаралық оқиғаларды көбіне қауіпсіздік, зорлық-зомбылық және демократиялық құндылықтар тұрғысынан сипаттайды. Зерттеу нәтижелері бұл басылымда қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймінің (26%) ең жоғары үлеске ие болғанын көрсетті. Бұл АҚШ медиасына тән дағдарыстық оқиғаларды әскери, күштік және қауіпсіздік перспективасынан түсіндіру дәстүрімен сәйкес келеді. Қаңтар оқиғасы The New York Times материалдарында қоғамдық тәртіптің бұзылуы, қақтығыстар, күш қолдану және халықаралық қауіпсіздікке төнген қатер ретінде ұсынылды. Сонымен қатар, The New York Times басылымында элиталар арасындағы билік үшін күрес фреймі (20%) және хаос пен тәртіпсіздік фреймі (17%) де елеулі орын алды. Бұл фреймдер оқиғаны саяси тұрақсыздық пен институционалдық әлсіздік тұрғысынан көрсетуге бағытталған. Мұндай репрезентация АҚШ медиасының посткеңестік кеңістіктегі оқиғаларды көбіне демократиялық транзит, элиталық бәсекелестік және басқару дағдарысы арқылы интерпретациялау үрдісін көрсетеді. Ал Financial Times – Ұлыбританияның іскерлік және экономикалық бағыттағы халықаралық басылымы ретінде Қаңтар оқиғасын өзге дискурстық шеңберде сипаттағаны байқалады. Бұл басылымда ең басым фрейм ретінде элиталар арасындағы билік үшін күрес фреймі (36%) анықталды. Мұндай фреймдік басымдық оқиғаны қауіпсіздік мәселесінен гөрі саяси-экономикалық жүйедегі өзгерістер, элиталық қайта конфигурация және басқару құрылымдарының трансформациясы ретінде түсіндіруге бағытталған. Financial Times материалдарында мемлекеттік легитимділік және басқару фреймі (20%) мен әлеуметтік-экономикалық наразылықтар фреймі (19%) де жоғары үлеске ие болды. Ұлыбритания медиасы үшін саяси дағдарыстың экономикалық салдары мен басқару сапасы басты назарда болғаны байқалады.

Екі басылым арасындағы айырмашылықты салыстырмалы түрде қарастырғанда, The New York Times оқиғаны көбіне қауіпсіздікке төнген қатер және қоғамдық тәртіптің бұзылуы ретінде репрезентацияласа, Financial Times оны элиталық билік қатынастары мен басқару жүйесіндегі дағдарыс контекстінде түсіндірген. Бұл айырмашылықтар тек редакциялық

саясатпен ғана емес, сондай-ақ әр елдің геосаяси мүдделері мен медиалық дәстүрлерімен де тығыз байланысты. Осылайша, зерттеу нәтижелері Қаңтар оқиғасының халықаралық медиада біртекті түрде емес, әр елдің ақпараттық логикасы мен институционалдық фокусына сәйкес түрлі фреймдер арқылы ұсынылғанын көрсетеді. Бұл жағдай халықаралық медиадағы репрезентацияның салыстырмалы сипатын және фреймдік құрылымдардың ұлттық контекстке тәуелді екенін дәлелдейді.

Зерттеу нәтижелерін тереңірек талдау фреймдердің сандық айырмашылығы тек техникалық көрсеткіш емес, халықаралық медиада Қазақстан туралы қалыптасатын мағыналық құрылымдардың индикаторы екенін көрсетеді. The New York Times пен Financial Times материалдарында кейбір фреймдердің басым, ал кейбірінің маргинал сипат алуы Қаңтар оқиғасының интерпретациясында белгілі бір дискурстық басымдықтардың орныққанын аңғартады. Екі басылымда да наразылықтың заңдылығы фреймінің ең төмен үлеске ие болуы (NYT - 10%, FT - 8%) ерекше назар аудартады. Бұл фрейм азаматтардың саяси және әлеуметтік талаптарын легитимді әрекет ретінде қарастыруға мүмкіндік беретін негізгі аналитикалық перспектива бола тұра, халықаралық медиада шектеулі түрде қолданылған. Мұндай жағдай наразылықты азаматтық құқықтар мен қоғамдық мүдделер контекстінде емес, көбіне салдар, қауіп және тұрақсыздық тұрғысынан сипаттауға алып келеді. Нәтижесінде, протест субъектілерінің дауысы екінші жоспарға ысырылып, оқиға құрылымдық себептерден гөрі дағдарыс ретінде ұсынылады. Сонымен қатар, әлеуметтік-экономикалық наразылықтар фреймі екі басылымда да салыстырмалы түрде орташа деңгейде көрініс тапты. Бұл Қаңтар оқиғасының бастапқы себептері бағаның өсуі, әлеуметтік теңсіздік, аймақтық айырмашылықтар, халықаралық медиада толыққанды басым интерпретациялық негізге айналмағанын көрсетеді. Әлеуметтік факторлардың шектеулі репрезентациясы оқиғаның күрделілігін төмендетіп, оны саяси немесе қауіпсіздік дағдарысына редуциялауға әкелуі мүмкін. The New York Times басылымындағы қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық фреймінің жоғары үлесі Қазақстан бейнесін тұрақсыз, қауіп-қатерге толы кеңістік ретінде қалыптастыруға ықпал етеді. Мұндай репрезентация посткеңестік мемлекеттерді жиі «қауіп аймағы» ретінде сипаттайтын батыстық медиадискурспен үндеседі. Ал Financial Times басылымындағы элиталар арасындағы билік үшін күрес фреймінің басым болуы Қазақстанды элиталық келісімдер мен билік қайта бөлінісіне тәуелді мемлекет ретінде сипаттайды. Бұл фрейм экономикалық және инвестициялық логикаға сәйкес келеді: саяси тұрақтылық элиталардың өзара қатынастары арқылы өлшенеді. Мұндай көзқарас қоғамның рөлі мен азаматтық қатысуды екінші орынға ысырып, билікті элиталық деңгейде шоғырланған процесс ретінде ұсынады.

Екі басылымда да мемлекеттік легитимділік және басқару фреймі маңызды орын алғанымен, оның интерпретациясы әртүрлі болды. The New York Times бұл фреймді көбіне дағдарыс пен басқару әлсіздігі контекстінде қолданса, Financial Times оны институционалдық тұрақтылық пен реформалар перспективасында ұсынды. Бұл айырмашылық халықаралық медианың Қазақстанға деген функционалдық көзқарасының әртүрлілігін көрсетеді. Теориялық тұрғыдан алғанда, зерттеу нәтижелері фрейминг теориясының негізгі тұжырымдарын растайды: медиа оқиғаны тек сипаттап қоймай, оны белгілі бір мағыналық құрылымға енгізу арқылы қоғамдық қабылдауды бағыттайды. Фреймдердің тең емес таралуы халықаралық аудитория үшін Қаңтар оқиғасының белгілі бір аспектілерін күшейтіп, басқаларын көмескілендіреді. Бұл жағдай Қазақстан туралы қалыптасатын халықаралық дискурстың фрагменттелген әрі асимметриялық сипатын айқын көрсетеді. Осылайша, зерттеу Қаңтар оқиғасының халықаралық медиадағы репрезентациясы көпфреймді болғанымен, олардың қолданылу жиілігі мен логикасы елдік, институционалдық және идеологиялық факторларға тәуелді екенін дәлелдейді. Бұл

тұжырымдар медиадағы саяси оқиғаларды салыстырмалы талдаудың маңызын арттырып, болашақ зерттеулер үшін теориялық және әдіснамалық негіз қалыптастырады.

Қорытынды

Бұл зерттеу 2022 жылғы Қаңтар оқиғасының The New York Times және Financial Times басылымдарында қалай репрезентацияланғанын фреймдік талдау негізінде салыстырмалы түрде зерделеуге бағытталды. MAXQDA бағдарламасының көмегімен жүргізілген сапалық контент-талдау нәтижелері халықаралық медиада Қаңтар оқиғасының біртекті емес, әртүрлі интерпретациялық логика арқылы ұсынылғанын көрсетті. Зерттеу нәтижелері The New York Times басылымында қауіпсіздік пен зорлық-зомбылық, хаос пен тұрақсыздық фреймдерінің басым болғанын, ал Financial Times материалдарында элиталар арасындағы билік үшін күрес, мемлекеттік басқару және институционалдық тұрақтылық фреймдеріне көбірек мән берілгенін анықтады. Бұл айырмашылықтар екі басылымның ұлттық, редакциялық және институционалдық ерекшеліктерімен, сондай-ақ АҚШ пен Ұлыбритания медиалық дәстүрлерінің айырмашылығымен байланысты екені талқылау бөлімінде негізделді. Теориялық тұрғыдан алғанда, зерттеу фрейминг және репрезентация теорияларының негізгі тұжырымдарын эмпирикалық деректер арқылы нақтылайды. Медиа оқиғаны тек баяндап қана қоймай, оны белгілі бір мағыналық шеңберге енгізу арқылы аудиторияның қабылдауын бағыттауы дөңгелектенді. Фреймдердің тең емес таралуы халықаралық аудитория үшін Қаңтар оқиғасының кейбір аспектілерін күшейтіп, ал әлеуметтік-экономикалық себептер мен наразылықтың легитимділігі сияқты қырларын шектеулі деңгейде көрсетуге алып келген.

Зерттеудің практикалық маңызы бірнеше бағытта көрінеді. Біріншіден, алынған нәтижелер халықаралық медиада Қазақстанның саяси оқиғалары қалай түсіндірілетінін түсінуге мүмкіндік береді, бұл медиа саясат, халықаралық коммуникация және имидждік стратегиялар үшін маңызды. Екіншіден, зерттеу нәтижелері журналистика, медиа сауаттылық және халықаралық қатынастар саласындағы оқу курстарында оқыту материалы ретінде қолданылуы мүмкін. Үшіншіден, бұл талдау отандық зерттеушілер мен медиа мамандар үшін халықаралық ақпараттық кеңістіктегі дискурстық үрдістерді бағалауға әдіснамалық үлгі ұсынады. Сонымен қатар зерттеудің белгілі бір шектеулері бар екенін атап өткен жөн. Біріншіден, зерттеу тек екі халықаралық басылыммен шектелді, сондықтан алынған нәтижелер Батыс медиасының толық көрінісін қамтымайды. Екіншіден, талдау белгілі бір уақыттық кезеңдегі материалдарға негізделген, бұл Қаңтар оқиғасының кейінгі интерпретацияларын қамтуға мүмкіндік бермейді. Үшіншіден, зерттеу тек мәтіндік материалдарды қамтып, визуалды немесе мультимедиалық контентті есепке алмады.

Болашақ зерттеулерде халықаралық медианың кең ауқымды корпусын қамтып, басқа елдердің басылымдарын қосу, сондай-ақ визуалды репрезентацияны фреймдік талдау арқылы зерделеу өзекті болмақ. Сонымен қатар қаңтар оқиғасының әлеуметтік желілердегі дискурсын немесе Қазақстандық және халықаралық медианы қатар салыстыру жаңа ғылыми нәтижелерге жол ашуы мүмкін. Қорытындылай келе, бұл зерттеу қаңтар оқиғасының халықаралық медиадағы репрезентациясын түсіндіруге үлес қосып, Қазақстан туралы қалыптасатын медиалық дискурстың күрделі әрі көпқырлы сипатын ашып көрсетті. Сонымен бірге, фреймдік талдау әдісі халықаралық саяси оқиғаларды зерттеуде тиімді құрал екенін тағы бір мәрте дәлелдеді.

Пайдаланылган әдебиеттер

- Astrasheuskaya, N. (2022, January 7). Kazakhstan protests mark end of Nazarbayev era. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/d6890bbc-5760-44fd-bdcf-dcdafc0fd058> Соңғы қаралған күн: 10.03.2026.
- Astrasheuskaya, N. (2022, January 8). Kassym-Jomart Tokayev, the Kazakh president confronting a nation in turmoil. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/bb057022-1add-4395-98c0-68ed567a3b34> Соңғы қаралған күн: 15.03.2026.
- Astrasheuskaya, N. (2022, January 10). Kazakhstan unrest: ‘Bandits’, foreign ‘terrorists’ or messy power struggle? *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/90355e64-c3bb-43ee-bec4-37e3e2c70a60> Соңғы қаралған күн: 11.03.2026.
- Bilefsky, D. (2022, January 5). Revolt in Kazakhstan: What’s happening and why it matters. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/01/05/world/asia/kazakhstan-protests.html> Соңғы қаралған күн: 15.02.2026.
- Burgis, T. (2022, January 13). Nazarbayev and the power struggle over Kazakhstan’s future. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/a1633129-2dc4-428e-96fa-5d52fd714a00> Соңғы қаралған күн: 05.03.2026
- Caron, J.-F. (Ed.). (2023). *A revolt in the steppe*. Palgrave Macmillan.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(3), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Financial Times Editorial Board. (2022, January 7). Kazakh protests are a warning for other ex-Soviet autocrats. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/560b1b28-c180-40ec-b19a-ecce58f214259> Соңғы қаралған күн: 03.03.2026.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37. <https://doi.org/10.1086/229213>
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harper & Row.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications.
- Higgins, A. (2022, January 6). In Kazakhstan, Putin again seizes on unrest to try to expand influence. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/01/06/world/asia/kazakhstan-putin-russia.html> Соңғы қаралған күн: 10.03.2026.
- Hopkins, V. (2022, January 8). Amid crisis, Kazakhstan’s leader embraces Russia. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/01/08/world/europe/kazakhstan-russia.html> Соңғы қаралған күні: 01.03.2026.
- Hopkins, V., & Nechepurenko, I. (2022, January 5). Russia-allied forces to intervene as unrest sweeps Kazakhstan. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/01/05/world/europe/kazakhstan-protests-gas-prices.html> Соңғы қаралған күн: 11.03.2026.
- Kapkyzy, Y., Slamgazhy, A. (2026). Framing Bloody January: Analyzing state media narratives in Kazakhstan. *Central Asian Survey*. <https://doi.org/10.1080/02634937.2025.2611918>
- Karibayeva, Z., & Lemon, E. (2023). Kazakhstan’s January events and elite politics. In J.-F. Caron (Ed.), *A revolt in the steppe* (pp. 53–78). Palgrave Macmillan.
- Kudaibergenova, D. T., & Laruelle, M. (2022). Making sense of the January 2022 protests in Kazakhstan: Failing legitimacy, culture of protests, and elite readjustments. *Post-Soviet Affairs*, 38(2), 1–19. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2022.2077060>

- Mussa, N., Myssayeva, K., & Brown, M. (2025). Framing conflict in Kazakhstan: International media perspectives. *Media Asia*, 52(2), 145–160
- Nechepurenko, I., & Higgins, A. (2022, January 7). In Kazakhstan's street battles, signs of elites fighting each other. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/01/07/world/asia/kazakhstan-protests.html> Соңғы қаралған күн: 12.03.2026.
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1992). Master frames and cycles of protest. In A. D. Morris & C. M. Mueller (Eds.), *Frontiers in social movement theory* (pp. 133–155). Yale University Press.

References

- Astrasheuskaya, N. (2022, January 7). Kazakhstan protests mark end of Nazarbayev era. *Financial Times*. Retrieved March 3, 2026 from <https://www.ft.com/content/d6890bbc-5760-44fd-bdcf-dcdafc0fd058>
- Astrasheuskaya, N. (2022, January 8). Kassym-Jomart Tokayev, the Kazakh president confronting a nation in turmoil. *Financial Times*. Retrieved March 15, 2026 from <https://www.ft.com/content/bb057022-1add-4395-98c0-68ed567a3b34>
- Astrasheuskaya, N. (2022, January 10). Kazakhstan unrest: 'Bandits', foreign 'terrorists' or messy power struggle? *Financial Times*. Retrieved March 11, 2026 from <https://www.ft.com/content/90355e64-c3bb-43ee-bec4-37e3e2c70a60>
- Bilefsky, D. (2022, January 5). Revolt in Kazakhstan: What's happening and why it matters. *The New York Times*. Retrieved February 15, 2026 from <https://www.nytimes.com/2022/01/05/world/asia/kazakhstan-protests.html>
- Burgis, T. (2022, January 13). Nazarbayev and the power struggle over Kazakhstan's future. *Financial Times*. Retrieved March 5, 2026 from <https://www.ft.com/content/a1633129-2dc4-428e-96fa-5d52fd714a00>
- Caron, J.-F. (Ed.). (2023). *A revolt in the steppe*. Palgrave Macmillan.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(3), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Financial Times Editorial Board. (2022, January 7). Kazakh protests are a warning for other ex-Soviet autocrats. *Financial Times*. Retrieved March 3, 2026 from <https://www.ft.com/content/560b1b28-c180-40ec-b19a-ece58f214259>
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37. <https://doi.org/10.1086/229213>
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harper & Row.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications.
- Higgins, A. (2022, January 6). In Kazakhstan, Putin again seizes on unrest to try to expand influence. *The New York Times*. Retrieved March 10, 2026 from <https://www.nytimes.com/2022/01/06/world/asia/kazakhstan-putin-russia.html>
- Hopkins, V. (2022, January 8). Amid crisis, Kazakhstan's leader embraces Russia. *The New York Times*. Retrieved March 1, 2026 from <https://www.nytimes.com/2022/01/08/world/europe/kazakhstan-russia.html>

- Hopkins, V., & Nechepurenko, I. (2022, January 5). Russia-allied forces to intervene as unrest sweeps Kazakhstan. *The New York Times*. Retrieved March 11, 2026 from <https://www.nytimes.com/2022/01/05/world/europe/kazakhstan-protests-gas-prices.html>
- Kapkyzy, Y., Slamgazhy, A. (2026). Framing Bloody January: Analyzing state media narratives in Kazakhstan. *Central Asian Survey*. <https://doi.org/10.1080/02634937.2025.2611918>
- Karibayeva, Z., & Lemon, E. (2023). Kazakhstan's January events and elite politics. In J.-F. Caron (Ed.), *A revolt in the steppe* (pp. 53–78). Palgrave Macmillan.
- Kudaibergenova, D. T., & Laruelle, M. (2022). Making sense of the January 2022 protests in Kazakhstan: Failing legitimacy, culture of protests, and elite readjustments. *Post-Soviet Affairs*, 38(2), 1–19. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2022.2077060>
- Mussa, N., Myssayeva, K., & Brown, M. (2025). Framing conflict in Kazakhstan: International media perspectives. *Media Asia*. 52(2), 145–160.
- Nechepurenko, I., & Higgins, A. (2022, January 7). In Kazakhstan's street battles, signs of elites fighting each other. *The New York Times*. Retrieved March 12, 2026 from <https://www.nytimes.com/2022/01/07/world/asia/kazakhstan-protests.html>
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1992). Master frames and cycles of protest. In A. D. Morris & C. M. Mueller (Eds.), *Frontiers in social movement theory* (pp. 133–155). Yale University Press.

МРНТИ: 19.45.91

Репрезентация Январских событий в международных медиа: фреймовый анализ материалов *The New York Times* и *Financial Times*

Өскен Дина

SDU University, Каскелен, Қазақстан

email: 2111345001@sdu.edu.kz

Аннотация

Данная статья посвящена анализу репрезентации Январских событий 2022 года в Казахстане в международных медиа на примере материалов американского издания *The New York Times* и британского издания *Financial Times*. Теоретической основой исследования послужили теория фрейминга и концепция репрезентации. Эмпирическую базу исследования составили десять аналитических и новостных материалов, опубликованных в период активной фазы событий. Методологически исследование опирается на качественный контент-анализ с элементами фрейм-анализа, реализованный с использованием программного обеспечения MAXQDA. В ходе анализа были выделены шесть ключевых фреймов: «Безопасность/насилие», «Борьба элит за власть», «Хаос/беспорядки», «Социально-экономические требования», «Государственная легитимность и управление», «Легитимность протеста». Результаты исследования показывают, что *The New York Times* преимущественно акцентирует внимание на фреймах насилия и безопасности, а также хаоса и социальной нестабильности, в то время как *Financial Times* чаще использует фрейм борьбы элит и вопросы государственного управления. Выявленные различия свидетельствуют о неоднородности международного медиадискурса и различиях в интерпретации политических кризисов в зависимости от редакционных и национальных контекстов. Полученные выводы позволяют глубже понять механизмы

формирования международного образа Казахстана и подчеркивают значимость фрейминга как инструмента интерпретации политических событий.

Ключевые слова: фрейминг, репрезентация, Январские события, международные медиа, Казахстан.

IRSTI: 19.45.91

Representation of the January Events in International Media: A Framing Analysis of The New York Times and Financial Times

Dina Osken

SDU University, Kaskelen, Kazakhstan

email: 2111345001@sdu.edu.kz

Abstract

This article examines the representation of the January 2022 events in Kazakhstan in international media, focusing on coverage by the American newspaper The New York Times and the British newspaper Financial Times. The study is grounded in framing theory and the concept of representation as developed by Erving Goffman, Robert Entman, and Stuart Hall. The empirical corpus consists of ten news and analytical articles published during the peak of the crisis. The research employs qualitative content analysis combined with framing analysis, conducted using the MAXQDA software. Six dominant frames were identified: Security/Violence, Elite Power Struggle, Chaos/Unrest, Socio-Economic Grievances, State Legitimacy and Governance, and Legitimacy of Protest. The findings indicate that The New York Times places greater emphasis on frames related to violence, security, and social disorder, portraying the events primarily through the lens of instability and unrest. In contrast, Financial Times more frequently highlights elite power struggles and governance-related issues, situating the protests within broader political and institutional dynamics. These differences reveal the fragmented and asymmetric nature of the international media discourse surrounding Kazakhstan and demonstrate how national and editorial contexts shape the framing of political crises. The study contributes to media and conflict research by illustrating how framing practices influence the international perception of protest movements and state legitimacy in post-Soviet contexts.

Keywords: framing, representation, January events, international media, Kazakhstan.

*Келін түсті: 10 ақпан, 2026 жыл
Қабылданды: 17 наурыз, 2026 жыл*